

Forfatter: Fogtmann, Nikolai

Titel: BREV TIL: Mynster, Jakob Peter FRA: Fogtmann, Nikolai (1823-11-02)

Citation: Fogtmann, Nikolai: "BREV TIL: Mynster, Jakob Peter FRA: Fogtmann, Nikolai (1823-11-02)", i *Breve fra J.P. Mynster*, Gyldendalske Baghaudling (F. Hegel), s. 343.
Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001991707-000-shoot-L0019917070000201.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Breve fra J.P. Mynster

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Fra Fogtmann.

Sorøe, d. 2den Novbr. 1823.

Høiærværdige Herr. Doctor!

D. H. modtage herved min inderligste Tak for den Oprigtighed og Velvillie, hvormed De har sagt mig Deres Mening om min Lærebog i Religionen. Der lever ingen Mand i denne Tid, hvis Mening er mig mere vigtig end Deres; og derfor har det ogsaa beroliget mig meget, at De dog i det Hele bifalder min Bog. Men deraf følger ogsaa, at jeg ønsker noget nærmere at forklare mig om de Gjenstande, hvorved De har yttret Betæneligheder eller hvorimod De har gjort Indvendinger. Dog beder jeg indstændig, at De ikke vil ansee disse mine Forklaringer og Forsøg til Forsvar som Følger af Paastaaenhed, men at De med Velvillie vil modtage dem som Beviser paa min Lyst til at følge Sandheden.

— — Angaaende Læren om Treenigheden troer jeg selv, at dette er det sletteste Afsnit i hele Bogen; men jeg maa endnu tilstaae, at jeg ikke har kunnet givet det bedre. Min Hensigt ved Fremstillingen deraf var, dog at give Disciplerne nogen Forestilling om det, som stedse bliver en Hemmelighed for den menneskelige Fornuft; og jeg troer endnu, at man ikke bedre kan lede Menneskene paa det rigtige Spøer til at finde Ideen i denne hemmelighedsfulde Lære, end ved at lade dem holde fast ved den Forestilling — som dog unegtelig er sand, skjøndt den vel ikke er udtømmende — : at vi troe paa Gud Fader, som alle Tings Skaber, paa Gud Søn, som Gud aabenbaret i Sønnen, og paa Gud den Hellig Aand, som Gud, der virker med sin helliggjørende Aand. Jeg tilstaaer, at min Fremstilling alligevel ligesaa lidet har tilfredsstillet mig som Dem; men det forekommer mig meest at ligge deri, at jeg ikke nok har gjort opmærksom paa det Ubegribelige og Hemmelighedsfulde i denne Lære; thi jeg troer, at just det Hemmelighedsfulde er eet af de vigtigste Momenter i Treenighedslæren. Det er nemlig saare vigtigt, at Menneskene mindes om deres Uformuenhed til at begribe Guds Væsen, og at de s. 344ledes til Ydmyghed ogsaa i denne Henseende. — Krog-Meyers Treenighedslære, som han selv kalder „Skriftens Klassification af Guds Velgjerninger“ har aldeles ikke tilfredsstillet mig. Især støder det Udtryk, som ogsaa forekommer flere Steder i Bogen, mig meget: „Guds Søn forestilles“ i den hellige Skrift; thi deraf ville de fleste Læsere drage den Slutning, at det er kun en Forestillingsmaade, et billedligt Udtryk, og intet virkeligt. Derimod har jeg baade om Treenighedslæren og om mange andre Lærdomme hellere villet sige for lidet end for meget. Jeg har altid stræbt at lede Læserne til at indsee, at der i disse Lærdomme ligger virkelig og fattelig Sandhed; men jeg har hellere villet, at Læserne maatte føle, at de maatte lægge til, end at de skulde tage noget fra. Det er vistnok bedre f. Ex. at Tilhørerne føle: „det gaaer maaskee endnu strængere til, end Præsten præker“, end at de føle: „det gaaer ikke saa strængt til, som Præsten præker“. Men den sidste skadelige Følelse fremkalder man ofte ved at sige for meget, eller ved at sige noget Mistænkeligt. Med Hensyn hertil maa meget i min Lærebog bedømmes.

Den Opposition, som Deres Høiærv. har gjort mig i Henseende til Krog-Meyers Lærebog, har meest bekymret mig; thi dersom hans Lærebog var god, da hverken vilde eller burde jeg have skrevet en ny Lærebog. Men skjøndt jeg indrømmer, at K.-Mehers Bog er indholdsriig og i en vis Henseende vel udarbejdet, maa jeg dog efter min Overbeviisning og Erfaring paastaae, at det er ingen god — ut parcissime dicam — Lærebog eller Skolebog. Thi 1) ere Sætningerne udviklede og utydelige, 2) er Sproget for abstract, 3) er Fremstillingen saa tør og livløs, at Bogen ikke kan læses med Interesse, 4) er Sproget ofte affecteret (jeg beder, at D. H. til Prøve vil gjenlæse § 122). — Et saadant abstract, affecteret og udviklet Sprog, som der findes i K.-Mehers Lærebog, synes mig allene tilstrækkeligt til at afgjøre, at det er ingen god Lærebog; thi uden at bruge Ordspil istedetfor Beviser, kan man vel sige, at en god Lærebog skal være s. 345gov at lære — 5) er Fremstillingen, som sagt, flere Steder saadan, at Læserne maae troe, at Forfatteren blot fremsætter bibelske „Forestillingsmaader“, uden at man bør tillægge dem meer end en billedlig Betydning (saaledes især § 119). — Deres Høiærværdighed ville undskyldte, at jeg taler saa ligefrem og bestemt; thi Sagen synes mig vigtig, og jeg siger min Overbeviisning.

D. H.'s Opposition mod mine Yttringer om Dictering finder jeg derimod beføiet og vel grundet; og jeg skal være betænkt paa at berigtige mine Udtryk desangaaende.

Endelig maa jeg endnu modsige D. H.'s Mening om Udeladelsen af Stykket om „de besynderlige Forholds Pligter“. Jeg indrømmer, at en Præst, der ikke taler som blot Lærer, men som Sjelesørger og Opdrager for Livet og Evigheden, baade kan og bør i Konfirmand - Underviisningen omtale og indskjærpe Pligterne i de nævnte Forhold; ligesom Forældre kunne og burde gjøre det. Men en Lærer i en offentlig Skole, der betragtes blot som Lærer, og som nødes ved hele Indretningens Beskaffenhed til at see mere paa Kundskab end paa Følelse, ja ofte til at see allene paa den første, og som endelig ofte ikke er synderlig ældre end de, som han læser med — han vil vistnok i de allerfleste Tilfælde mere skade end gavne ved at behandle Pligterne i de Forhold, som ligge Enhvers Person nærmest, og som ofte ere forskjellige for enhver enkelt Person. Dersom en Lærer vil antage sig sine Discipler i den Henseende, bør han uden Tvivl gjøre det privatim, som Ven og Raadgiver. — Dog derom kunde være saa meget at sige, at jeg ikke bør tænke paa at kunne behandle det tilfredsstillende i et Brev; men jeg haaber at have sagt nok for at vise, at jeg ikke uden Grund har udeladt bemeldte Afsnit.

Til Slutning beder jeg endnu engang om Undskyldning, fordi jeg har foruleiligt D. H. med dette lange Brev.

Fogtmann, Nikolai, *Breve fra J.P. Mynster,*

Med særdeles Hengivenhed og Høiagtelse
ærbødigst
N. Fogtmann.